

O sprejemanju (ponotranjanju) informativnih sestavin (demokratske) politične kulture

ALOJZIJA ŽIDAN

POVZETEK

V prispevku je govor o sprejemanju (ponotranjanju) informativnih sestavin (demokratske) politične kulture. Avtorica si zastavlja vprašanja: kaj vse je tvorec (tvorka) politične kulture? Kako posameznik sprejema (ponotranja) zelo raznotere sestavine tega kompleksnega družbenega pojava? kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da je sprejem učinkovit?

ABSTRACT

THE RECEPTION (INTERNALIZATION) OF INFORMATIONAL ELEMENTS FOUND IN A (DEMOCRATIC) POLITICAL CULTURE

The contribution deals with the reception (internalization) of the informational elements found in a (democratic) political culture. The author deals with the following questions: What are the elements which form a political culture? How does the individual receive (internalize) the extremely diverse elements of this complex social phenomenon? What are the conditions which must be fulfilled to ensure effective reception?

1. UVOD

Trditi je mogoče, da je za posameznikovo politično vedenje in ravnanje osvajanje sestavin (demokratske) politične kulture zelo velikega pomena. Prav zaradi izrečenega se zastavljajo vprašanja kot: kaj vse je tvorec (tvorka) politične kulture? Kako posameznik sprejema (ponotranja) zelo raznotere sestavine tega kompleksnega družbenega pojava? Še predvsem tiste, ki jim pravimo informacije. Torej sestavine, ki so neobhodne tvorke človekove sleherne politične kulture. Tudi, kot smo že dejali, demokratske. Pridobitev le-te pa nam je v sedanjem času še kako potrebna.

2. O INFORMACIJAH KOT OBLIKOVALKAH ČLOVEKOVE (DEMOKRATSKE) POLITIČNE KULTURE

Na vprašanje, kaj vse je tvorec (tvorka) človekove politične kulture, ni preprosto odgovoriti. In to zaradi dejstva, ker so sestavine tega pojava zelo različne. Prav zaradi tega pravi dr. Stane Južnič: "Tako je torej koncept politične kulture močno vseobsežen,

ko gre za odnos do politike in političnega, za politično vedenje vsake vrste in tudi za način sodelovanja v politiki, ki ima lahko močno raznotere oblike in podobe.¹

Upoštevati pa je tudi treba, da je posameznikovo osvajanje močno vseobsežnih sestavin politične kulture zelo različno, specifično, vedno subjektivno potekajoče.

Ne da bi sodili, da bomo v nadaljevanju opozorili prav na vse sestavine, ki tvorijo pojav, imenovan politična kultura, želimo vendarle opozoriti na bistvene. Na tiste, ki so za ta pojav še posebej značilne.

Opozorimo, da o vprašanju, kaj vse pravzaprav sodi v politično kulturo, ne obstaja neko enotno mnenje. Da je temu tako, ni presenetljivo, saj smo že poudarili, da je sestavin politične kulture zelo veliko. Preučevalca politično socializacijskega procesa Richard E. Dawson in Kenneth Prewitt² jih naštevata kot:

- Politične tradicije in ljudske junake;
- Duh javnih ustanov;
- Politične strasti državljanov;
- Cilje, ki jih oblikuje politična ideologija;
- Formalna in neformalna pravila politične igre;
- Stereotipe, Politični slog;
- Politična razpoloženja;
- Naglase v političnih odnosih;
- Smisel za to, kaj je politično in kaj ni.

Do razhajanj v pogledih na sestavine politične kulture zlasti prihaja zaradi obstoječega "ožjega" ter "širšega" razumevanja tega pojava. Toda, "individualno psihološki vidiki morajo biti upoštevani in v tem smislu smo dajali primerne poudarke socializaciji in in kulturaciji posameznika, ne smemo pa nikoli pozabiti "skupinskih" razsežij in pojavne oblike politične kulture.³

Bodisi tako. Sestavine, ki pa so za pojav, politično kulturo, še posebej značilne, značilne v pomenu, da predstavljajo njen temeljni tvorni del, je mogoče doreči kot, vrednote, ideje, verovanja, ideologije, interese, kriterije, presoje in stališča. Elementarno sestavino vseh teh navedenih temeljnih sestavin politično kulturnega pojava pa je mogoče (po)imenovati informacija.

Dejstvo je, da je v današnjem času "človek obkrožen s številnimi, največkrat neurejenimi in neizbranimi informacijami, ki odločilno vplivajo na njegov osebni in družbeni položaj. Silijo ga v zahtevne vrednostne in celo eksistenčne položaje, ko mora sam presojati in se hitro znajti ter odločati. Kompleksnost tehnološkega razvoja dodatno zapleta njegov pospešeni tehnološki ritem."⁴

1 Dr. Južnič Stane, *Politična kultura*, Založba Obzorja, Maribor, 1989, str. 207.

2 Navedena misleca sta razvijalca določitve politične socializacije, katera je vsebovalka tako imenovanega "mikro" ter "makro" aspekta. Povedano določneje: po njenem mnenju je treba razlikovati potek politične socializacije na dveh medsebojno povezanih, komplementarnih ravneh. In sicer: na individualni ter družbeni. Na individualni ravni se potekajoči proces politične socializacije izraža kot proces posameznikovega učenja, v katerem si le-ta oblikuje svojo osebno politično identiteto. Na družbeni ravni pa se tovrstni proces izraža kot proces kulturne transmisije, ki tudi vpliva na oblikovanje politične osebnostne identitete.

3 Dr. Južnič Stane, *Politična kultura*, Obzorja, Maribor, 1989, str. 208.

4 Dr. Strmčnik France, *Socializacijske, personifikacijske in kvalifikacijske dileme naše enotne osnovne šole*, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1989, šte. 1-2, str. 5.

Informacije (tako politične kot obče) kot oblikovalke svoje (demokratične) politične kulture sprejema človek iz različnih medijev, po različnih kanalih, ter na različne načine. Današnji, izredno intenzivni informacijski razvoj kar zasipava človeka z množico spoznanj, informacij, katere mora le-ta nenehno vrednotiti. Skratka, jim odmerjati (presojuditi) ustrezno mesto v strukturi svoje osebnosti. Pri tem mnogokrat pozabljamo, da "šele ko se z novo informacijo naučimo prej neznano, lahko rečemo, da nekaj znamo."⁵

Pri odmerjanju ali denimo kar pripisovanju ustreznega mesta v svoji osebni strukturi pa se človek tudi nahaja v zapletenem položaju. Povzročitelj le-tega namreč je, kot smo že nakazali, prav dejstvo, da se njegove številne dobivajoče informacije večkrat nahajajo v tako imenovanem križnem položaju. "Številne informacije, ki prihajajo iz raznih virov, se med seboj križajo, nasprotujejo ali podpirajo ena drugo, posamezne prodrejo v zavest človeka, premnoge pa se porazgube ali izzvenijo, ne da bi pustile za seboj kak učinek."⁶

Znajdenje človeka v tako imenovanem informacijskem križnem položaju lahko predstavlja za oblikovanje njegove (demokratične) politične kulture bistveno prepreko. Človeka namreč lahko potisne v situacijo, ko njegove križne informacije nikakor niso v skladu z njegovim že oblikovanim vrednotnim sistemom. Le-tega lahko začnejo ogrožati, spodkopavati, preoblikovati. Vsled tega, zlasti politologi, ne govore zaman, da je nastajanje človekove politične kulture, ustrežajoče današnjemu času, sila zapleteno opravilo. Zapleteno opravilo, kajti posamezniki so se naučili spoštovati družbene vrednote prejšnjega družbenega (političnega) sistema, v katerem je (v naši družbi) prevladoval monolitizem. Prodor nove političnosti, oživetje političnega pluralizma kot nove realitete družbenega življenja, razširjanje procesov demokratizacije pa postavlja (tudi v naši družbi) pri posamezniku zahtevo po novih (spremenjenih) političnih vedenjih ter ravnanjih.⁷

Posameznik se danes nahaja v situaciji, ko si mora v zelo spremenjenih družbenih razmerah oblikovati novo (demokratično) politično kulturo, v razmerah, ki strahovito rušijo njegove prejšnje (tradicionalne) vrednote. Le-te postavljajo v situacijo, da postajajo zanj (skoraj) povsem neuporabne. Čas, ki ga danes živi posameznik, torej postavlja predenj vprašanje: kakšno politično kulturo⁸ si oblikovati, da bo le-ta oblikovana po meri sodobne družbe? Kako le-to uresničiti, udejanjati praktično?

Povrnimo se k že izrečeni trditvi. Ta je bila: dobivajoče križne informacije so lahko za posameznika zavora v procesu oblikovanja nove, demokratične politične kulture. Kajti, posameznik lahko daje v svojem informacijskem sprejemu prednost prav tistim (križnim) informacijam, ki pomagajo njegov že oblikovani sistem vrednot še nadalje

5 Lešnik Lučka, Manager v šoli, Umetnost ravnateljstva, Prosvetni delavec, 23. dec. 1991, šte. 20, str. 21.

6 Dr. Krajnc Ana, Andragoška funkcija informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1981, šte. 3-4, str. 178.

7 Za politična vedenja lahko sodimo, da imajo svojo razvojno logiko ter dinamiko.

8 "Tako naj bi bili 4 'tipi' politične kulture:

- tam, kjer je občan podložnik,

- tam, kjer je le opazovalec politike in mu je dodeljena potemtakem v njej pasivna vloga,

- tam, kjer v politiki sodeluje in je moč takšni politični kulturi reči participativna, in

- tam, kjer je občan državljan z vso pravico do odločanja: to bi morda bil tisti idealni 'tip' politične kulture, ki si jo pri nas zamišljamo kot samoupravno." (Povzeto po: dr. Južnič Stane, Politična kultura, Založba Obzorja, Maribor, 1989, str. 220.)

krepani. Izrečenemu pa tudi lahko ni tako. Kar pomeni, da je odločitev posameznika v njegovem informacijskem sprejemu takšna, da daje prednost rušilnim križnim informacijam. Torej tistim, ki strahovito rušijo njegov že oblikovani sistem vrednot ter le-temu dajejo nove, kvalitetnejše, bogatejše vsebine. Pri opozarjanju na ti pomembni dejstvi ne smemo namreč pozabiti, da so prav informacije tiste, ki oblikujejo vrednote. Vrednote pa dajejo človekovemu informiranju smisel.⁹

Opozorili smo že, da poteka proces oblikovanja človekove (demokratske) politične kulture vedno zelo raznovrstno. V njem je človek sprejemnik informacij, tako običajnih kot političnih. Nikakor ni mogoče trditi, da si človek svojo (demokratsko) politično kulturo oblikuje le v politično socializacijskih procesih, čeprav so le-ti zanj res sila velikega pomena. Prinašajo mu namreč temeljna politična znanja, občutenja, vrednote, norme, oblike obnašanja. In še bi lahko naštevali. Kajti "s stališča družbe, se politična socializacija opredeljuje kot celota procesov, prek katerih družba, z delovanjem različnih agensov politične socializacije, prenaša temeljna politična znanja, občutenja, vrednote, norme in oblike obnašanja na člane družbe. Drugo stran politične socializacije pa tvori usposabljanje posameznikov s tistimi sposobnostmi in potenciali, ki jim omogočajo, da delujejo kot politični akterji v okviru določenega političnega sistema in izpolnjujejo odgovorne politične naloge."¹⁰

Človek pa je tudi v svojem celotnem družbenem okolju nenehno izpostavljen kroženju informacij. Tudi celotno družbeno okolje je oblikovalec njegove (demokratske) politične kulture.

V toku svojega sprejema različnih informacij (tako običajnih kot političnih) kot pomembnih prvin svoje (demokratske) politične kulture pa človek ni le sprejemnik različnih informacij. Sočasno je tudi njihov oddajnik. Sodimo lahko, da se v svojem celotnem (ne le političnem) socializacijskem procesu kot procesu pridobivanja svoje (demokratske) politične kulture nahaja v izpolnjevanju dveh pomembnih vlog. Le-ti je mogoče koncipirati:

- v vlogi objekta socializacije;

- pa tudi v vlogi, ko tudi sam izvaja socializacijo. Ali, kot pravi dr. Podunavac Milan: "Posameznik ni samo objekt socializacije, pasivni sprejemnik vplivov v politično kulturni mreži, temveč tudi on sam socializira".¹¹

Seveda je povsem natančna razmejitev med prispevkom običajnih informacijskih vplivov ter prispevkom politično informacijskih vplivov k človekovemu oblikovanju njegove (demokratske) politične kulture zelo težavna zaradi sila tesno prepletajočih se medsebojnih učinkov tovrstnih vplivov. Kar je mogoče natančneje doreči, je: pritek informacij k posamezni osebi je za le-to vselej čisto individualno doživetje. Kot je tudi čisto individualno doživetje njena (povsem subjektivna) predelava dobivajočih infor-

9 O koncipiranju medsebojnega odnosa med pojavoma, imenovanima informacija, ter vrednota glej v prispevkih: Dr. Židan Alojzija, Poskus določitve medsebojnih odnosov med nekaterimi (aksiološkimi) pojavi kot pomembnimi prvinami vzgojno-izobraževalnega dela, *Anthropos*, Ljubljana, let. 1990, šte. 3-4, str. 21-32 ter Dr. Židan Alojzija, O vzgojno-izobraževalnem procesu kot o specifično potekajočem komunikacijskem procesu med učiteljem (oddajnikom informacij) ter učencem (sprejemnikom informacij), *Anthropos*, Ljubljana, let. 1990, šte. 1-2, str. 364-373.

10 Dr. Podunavac Milan, *Politička kultura i politički odnosi*, Ideje, Beograd, 1982, str. 146.

11 *Ibidem*, str. 146.

macij. "Vrste informacij, ki jih je deležen posameznik, se med seboj zelo razlikujejo. Splet informacijskih tokov, ki zadevajo posameznika, je zelo individualen in zato prinaša vsakemu drugačne možnosti za učenje."¹²

Torej, trditi je mogoče, da so prav raznovrstne informacije tudi pri človeku različno (subjektivno) predelovane, konstitutivne prvine njegove politične kulture. Ta naj bi bila v današnjem času uresničevana demokratično. Takšne politične kulture pa ni brez razmišljajočega človeka.

Ne bomo se ukvarjali z obravnavo nekaterih pomembnih vprašanj. Kot, na primer: kako konkretno poteka proces posameznikovega ustvarjanja in skladiščenja informacij?¹³ Kaj je to subjektivna informacija, kako razumeti njeno vsebino(e), dejavnike njenega oblikovanja?¹⁴ Pač pa bomo osredotočili pozornost k obravnavi nekaterih pogojev, izpolnitev katerih je zelo pomembna za človekovo učinkovito sprejemanje informacij kot oblikovalk (graditeljic) njegove (demokratično snovane) politične kulture.

3. ANALIZA NEKATERIH POMEMBNIH POGOJEV, POTREBNIH ZA ČLOVEKOVO UČINKOVITO OBLIKOVANJE DEMOKRATIČNE POLITIČNE KULTURE

Sodimo lahko, da je svet politike¹⁵ zelo zapleten. Posameznik sprejema o njem zelo različne informacije kot osnovne podstati svoje demokratične politične kulture. In to od zelo različnih socializatorjev, ne le političnih.¹⁶ Toda če je tako, si je smotrno (še) zastaviti vprašanje: kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da si posameznik lahko svojo politično kulturo oblikuje čim bolj demokratično?

Kar je v tem kontekstu smotrno izpostaviti, je, da za človekovo oblikovanje demokratične politične kulture ni dovolj zgolj sam dotok informacij do njega. "... Zagotovljeni morajo biti še drugi pogoji, kot:

- potrebna stopnja homogenosti informacij,
- primeren obseg informacij, število informacij in trajanje posredovanja,
- v vsaki skupini informacij morajo biti prisotne nekatere osnovne ali bazične informacije, ki so podlaga za razumevanje in povezovanje ostalih "informacije mešanega tipa", glavne in stranske,
- odprtost informacij ali možnost za povezovanje z drugimi spoznanji, katere ljudje že imajo ali pa postanejo nanje pozorni in jih poiščejo,

12 Dr. Krajnc Ana, Andragoška funkcija informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1981, štev. 3-4, str. 178.

13 Zato glej o tem v: Dr. Mrmak Ilija, Multimedijški sistemi komunikacij in problemi sprejemanja ter osvajanja informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1976, štev. 5-6.

14 Vsa ta vprašanja smo namreč že obdelali v: Dr. Židan Alojzija, Novejše teoretična razprave o politični kulturi, Raziskovalni inštitut, FSPN, Center za politološke raziskave (raziskovalni poročili za leto 1989 ter 1990).

15 Kaj razumeti kot politiko, njen svet (območje) glej v virih: Noack, P.: Was ist Politik: Eine Einfuehrung (Knaur), Muenchen, 1973, Drechsler, H. /Hilligen, W./ Neumann, F. (Hrsg.): Gesellschaft und Staat, Lexikon der Politik, Baden, 1980/81.

16 Naj si dovolim na tem mestu (tudi) opozoriti, da o tematiki, koncipirani kot, kako vzgajati za politiko, zelo zanimivo razmišlja avtor Roloff, E. A. In to v svoji publikaciji: Erziehung zur Politik, Schwartz, Goettingen, 1974, Bd. 1 in Bd. 3.

- ustrezen način podajanja, da vzbuja pozornost in interes,
- dolgoročno povezovanje informacij z onimi, ki se nadaljujejo, odpiranje perspektive.

Nekatere druge posebne kvalitete informacij pridejo v poštev samo v posameznih priložnostih, ko predvidevamo, da bi "sprejem informacij" naletel na določene prepreke in težave. Tako se včasih pojavi potreba po ponavljanju informacij ali po tem, da jih podkrepimo z določenimi dražljaji (barvo, zvokom, grafično opremo, posebnimi filmskimi tehnikami in podobnimi).¹⁷

Zadržimo se nekoliko na razčlembi pravkar navedenih pogojev.

Prvi pogoj (kvaliteto informacije) smo poimenovali z atributom homogenost informacij. Prav gotovo so informacije, ki so medsebojno homogene, ali denimo, ki zagotavljajo potrebno stopnjo le-te, lahko pospeševalke razvoja človekove demokratične politične kulture. To kulturo človeku sistematično dograjujejo. Rečemo lahko, tudi kumulirajo. Toda, če bi bila človekova demokratična politična kultura res vedno oblikovana samo z informacijami takšne vrste, bi bila seveda izrazito celovita, neprotislovna. Toda znano je, da v življenju posameznika marsikdaj opisano ne velja. Posameznik je mnogokrat prej izpostavljen bolj heterogenim, kot pa homogenim informacijam. Vzlic tega se mnogokrat sooča s pomembnim vprašanjem. Vprašanjem, ki ga je mogoče doreči, kot: kako dobivajoči niz heterogenih informacij oblikovati v neko homogeno (smiselno) celoto? Pravkar opisano nenehno zahteva od posameznika ocenjevanje vrednosti posamezne informacije. Oziroma, določitev njene informacijske vrednosti za oblikovanje njegove demokratične politične kulture kot pomembne prvine njegove osebnostne strukture.

Naslednji pogoj, ki smo ga izpostavili, smo koncipirali kot: primeren obseg informacij, število informacij in trajanje posredovanja. Tudi vprašanja, kolikšen obseg informacij, kolikšno število informacij, koliko časa naj poteka njihovo posredovanje posamezniku, so za le-tega v procesu oblikovanja njegove (demokratične) politične kulture, pomembna. "Sprejem in usvajanje informacij danes po pravici dodobra zaposluje vse znanosti, ki se ukvarjajo s človekovim spoznanjem. Čeprav ta problem včasih celo preveč poudarjajo - bodisi da zamegljujejo podobo človekove sposobnosti, da bi obvladoval vse več informacij, ali pa preveč poudarjajo vlogo informacij pri oblikovanju osebnosti tudi z vidika procesa učenja - je vendarle res, da postavlja sodobni razvoj znanosti, tehnike, tehnologije in družbenega življenja človeka pred vedno težje probleme: kako uspešno obvladati številne informacije, s katerimi se srečuje pri delu in v družbenem življenju."¹⁸

Opisani problem se tudi zrcali pri posameznikovem osvajanju demokratične politične kulture. Tudi pri tovrstnem delu je treba preseči oba skrajno pojavljajoča se ekstrema. Tako tistega, ki podcenjuje človekove sposobnosti za obvladovanje številnih informacij. Pa tudi tistega, ki že kar pretirano poudarja vlogo informacij pri oblikovanju osebnostne identitete. Res je, da so informacije pomembne za oblikovanje človekove demokratične politične kulture. Toda, pri poudarjanju tega dejstva naj opozorimo na sledeče. Na vprašanje, kolikšen obseg informacij, kolikšno število informacij, koliko časa

17 Dr. Krajnc Ana, Andragoška funkcija informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1981, šte. 3-4, str. 177.

18 Dr. Mrmak Ilija, Multimedijski sistemi komunikacij in problemi sprejemanja ter usvajanja informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1976, šte. 7-8, str. 281.

naj poteka njihovo posredovanje posamezniku, da si bo le-ta kar najhitreje in najučinkoviteje oblikoval svojo demokratično politično kulturo, ni mogoče posredovati povsem natančnih odgovorov. Odgovorov, pomen katerih bi bil univerzalen. Kajti, vsak posameznik je vselej subjektivni oblikovalec svoje lastne demokratične politične kulture. V tovrstnem sprejemnem procesu igrajo zelo pomembno vlogo dejavniki, kot: posameznikova sleditev informativnim dejavnikom: posameznikova aperceptivna moč za izbor in vrednotenje informacij; posameznikova že predhodno oblikovana demokratična politična kultura; posameznikova razvita sposobnost za objektivno kritično vrednotenje informacij itd. Ko govorimo o ponotranjanju informativnih sestavin človekove demokratične politične kulture, pa tudi ne gre zanemariti dejstva, ki je v tem procesu svojstveno le človeku. "Posebno pa moramo poudariti človekovo sposobnost, da komunicira z drugimi člani svoje vrste. Človek ima namreč na voljo izredne sposobnosti in možnosti, ki mu jih dajejo jezik in njegove simbolne in konceptualne oblike. Z njimi je človek zmožen komunicirati ne samo v eni generaciji, ampak (posebno, ko človeški govor postane pisni jezik) skozi veliko generacij. Človek gradi na skušnjah, znanjih in spoznanjih vseh, ki so pred njim živeli."¹⁹

Nadaljnji pogoj smo opredelili v obliki imperativa: v vsaki skupini informacij morajo biti prisotne nekatere osnovne ali bazične informacije. Te so podlaga za razumevanje in povezovanje ostalih, informacije mešanega tipa, glavne in stranske. Soditi je mogoče, da je človekova demokratična politična kultura kot zapletena celota različnih sestavin (tudi) tvorjena iz zelo različnih informacij. Takšnih, ki predstavljajo posamezniku sploh nujni temelj za oblikovanje demokratične politične kulture. In tudi takšnih, ki so prav zaradi prej obstoječih informacij za posameznika bolj obrobne značaja. Skratka, posameznikova demokratična politična kultura je konglomerat zapletenih informativnih sestavin, pomen katerih je mogoče hierarhično (raz)ločevati. Najpomembnejše so seveda glavne informativne sestavine. Šele zatem si slede stranske. Prav vzlic temu, ker so pravzaprav informacije mešanega tipa tako sila različne, konstituensi človekove demokratične politične kulture, je proces snovanja in tudi samega preoblikovanja človekove kulture sila zapleten.

Pogoj, ki smo ga pravkar predstavili, pa je tesno povezan z naslednjim. Le-tega smo izrekli kot: odprtost informacij ali možnost za povezovanje z drugimi spoznanji, katera ljudje že imajo ali pa postanejo nanje pozorni in jih poiščejo. Človekova demokratična politična kultura kot zapleten konglomerat (tudi) informacij mešanega tipa ni nikoli oblikovana povsem dokončno. Tako torej, da bi si jo posameznik oblikoval enkrat za vselej. Je skupek informacij, za katere je mogoče trditi, da so (morajo biti) odprtega značaja. Nekateri preučevalci tega pojava govore o tem, da pomeni proces oblikovanja takšnega konglomerata ne le večno nadaljevanje, marveč tudi večno začenjanje. Zakaj mora posameznik ne le večno nadaljevati, marveč tudi začeti oblikovati svojo demokratično politično kulturo? Večno nadaljevanje tega procesa je pogojevano z nenehnim dotokom novih informacij v posameznikovo osebnost. Pri odločitvi za njihov sprejem (ali morebiti nesprejem) imajo še posebej pomembno vlogo posameznikove temeljne informacije. Te so mu glavna smerna prвина pri njegovem oblikovanju demokratične politične kulture. Večno začenjanje tega procesa, torej nastop neke vrste njegove diskontinuitete, pa je pogojevano z različnimi dejavniki. "Lahko je posledica take ali

¹⁹ Dr. Južnič Stane, *Politična kultura*, Založba Obzorja, Maribor, 1989, str. 23.

drugačne 'nepopolnosti' socializacije, lahko je zmanjševanje občutka za kontinuiteto, ki je povezano z omenjenimi objektivnimi spremembami.

Nemalo je situacij, ko socializacija ni mogla biti popolna, ko je bila nezadostna ali neprimerna. Posamezniki se lahko naučijo spoštovati kake vrednote, navadijo se kakega vedenja ali vgradijo orientacije, ki so take, da jih slej ko prej, naj tako rečemo, dejanskost, stvarnost dezavuirajo, kar pomeni, da jih ne bo mogoče 'uporabljati'. Morda so kake socializacijske vsebine zastale, so 'za časom'. Z drugimi besedami, socializacijske vsebine, pridobljene v določenem času, ne bodo ustrezale kakemu spremenjenemu času ali drugačnim okoliščinam.²⁰

To, da predstavlja človekova (demokratska) politična kultura nenehno odprto tvorbo, katere (pre)oblikovanje je pri posamezniku stalno prisotno, je sila pomembno. Prav današnji čas je namreč čas, ki ga označujejo hitro potekajoče družbene spremembe. Družbene spremembe so povzročiteljice sprememb²¹ pri pojavu, imenovanem (demokratska) politična kultura. In to še posebej pri tisti njegovi osrednji sestavini, ki se imenuje vrednota. Vsled tega ni presenetljivo, da danes preučevanje sprememb vrednotnega pojava več ne zanima (buri) le aksiloge. Temveč tudi druge znanstvenike: filozofe, sociologe, psihologe, politologe, pedagoge itd.

Kaj se namreč dogaja v današnjem času? To, da se k starim informativnim sestavinam politične kulture priključujejo posameznikova druga(čna) spoznanja. Ta prinaša čas nove (drugačne) političnosti, družbenosti. Človek si pridobiva nove politične, družbene izkušnje, ki preobražajo njegovo že prej oblikovano politično kulturo. Tej dajejo, posegajoč v njeno bistvo, drugačno naravo. Pravzaprav gre za proces, v katerem se srečujejo stare in nove informativne sestavine posameznikove politične kulture. Katere informativne sestavine si bodo v tem zapletenem konglomeratu pridobile prevladujočo vlogo, je seveda (tudi) odvisno od načina(ov), s katerim so posredovane posamezniku. Izpostavili smo že, da je danes človek multimedijски sprejemnik informacij. Prav od njegovega sprejema in osvajanja vedno novih (in to ne le političnih) informacij je odvisna učinkovitost izgradnje njegove (demokratske) politične kulture. Vprašanje, kateri mediji (in kako) posredujejo posamezniku informacijo(e) kot oblikovalko(e) njegove demokratske politične kulture, je pomembno. Z navedenim opozorilom se že nahajamo pri razčlembi naslednjega pogoja, ki smo ga koncipirali kot zahtevo po ustreznem načinu posredovanja informacij. Takšnem, da pri posamezniku vzbuja pozornost in interes. Kajti "pravo koristnost številnih informacij, ki obdajajo sodobnega človeka, je mogoče doseči šele tedaj, če se le-te vežejo v določene sistema in se povezujejo z obstoječimi sistemi znanja, mišljenja, stališč in prepričanja. Če te informacije ne bodo globlje prodrle v človekovo zavest, potem pri učenju ne bodo veliko koristile. Na človeka bodo vplivale površno in obrobno, 'vsebinsko se ga ne bodo dotaknile', marveč bodo 'drsele' po površju njegove zavesti, in sicer celo tedaj, kadar se bo na prvi pogled dozdevalo, da ga zanimajo. To zadeva predvsem informacije, ki prihajajo po sredstvih množičnega obveščanja, trajajo malo časa in se ne morejo ponavljati ali pa je to ponavljanje zapleteno (radio in televizija). Osebnosti ne zadevajo globlje, čeprav je ta lahko k njim usmerjena. Njihova funkcija se pri tem zmanjša na

20 Dr. Južnič Stane, *Politična kultura*, Založba Obzorja, Maribor, 1989, str. 181

21 Tovrstne spremembe so tako hitre in presenetljive, da se vse bolj upravičeno sodi, da politična socializacija, ki pomaga posamezniku oblikovati njegovo (demokratsko) politično kulturo, ne zmore več predvideti dogajanj v bodoče.

'oblikovanje' neke 'splošne slike' v človeku, to pa ne vodi k razvijanju sistema pojmov, stališč in prepričanja.²²

Torej, pomembno je ponovno izreči: način posredovanja informacij kot oblikovalk človekove (demokratične) politične kulture je dejavnik, ki ima zelo pomembno vlogo pri oblikovanju le-te.

Proces oblikovanja človekove demokratične politične kulture je proces, katerega tok teče kontinuirano. Pravzaprav pomeni proces, v katerem prihaja do nenehnega srečevanja (povezovanja) posameznikovih starih in novih informacij. V tem procesu prihaja (mora prihajati) do izpolnitve pogoja, ki smo ga izrekli kot - dolgoročno povezovanje informacij z onimi, ki se nadaljujejo (odpiranje perspektive). Prav nove informacije morajo biti za posameznika takšne, da najdejo svoje povezovalno mesto z njegovimi že prej osvojenimi informacijami. Torej, da posamezniku tudi pomenijo za celovit (samopotrjevalni) razvoj njegove osebnosti (neko) perspektivo.

Zastavimo si še vprašanje: ali lahko govorimo o tem, da je v našem družbenem prostoru že resnično prisotna demokratična politična kultura? Ali že lahko govorimo o resnični prisotnosti demokratične politične kulture tako na družbeni kot posamezni ravni? Sodim, da je odgovor na zastavljeno vprašanje negativen. "Še vedno so prisotne tudi stare vrednote in gledano z zornega kota tekmovalne pluralistične družbe, tudi 'zastareli' modeli političnega vedenja in obnašanja."²³

Zakaj?

Zato, ker se na družbeni ravni dogaja sledeče: "Če politično kulturo opredelimo kot zbirko vzorcev vedenja in modelov političnega obnašanja in iz tega zornega kota ocenjujemo slovenski parlament, potem bi težko trdili, da je naša politična kultura že demokratična, da imamo že opravka tudi s parlamentarno politično kulturo. Ne nazadnje: Slovenci se tudi ne moremo v zgodovinskem smislu postavljati s kakšno posebno razvito parlamentarno tradicijo. Pa tudi sicer lahko rečemo, da v Sloveniji prihaja ob istih normativnih skupščinskih, volilnih in poslovniških predpisih v različnih družbenih skupinah in pri različnih posameznikih tudi do različnih kvalitet parlamentarnega obnašanja. Zanesljivo je s politično kulturo tako: poleg normativnih ukrepov in aktov je pomemben tudi dejanski parlamentarni proces, ki pa ne sledi hitro institucionalnim (normativnim) ukrepom. In še nota male: včasih pri nas tudi nekateri institucionalni (normativni) ukrepi še niso takšni, da bi sploh omogočali nastajanje demokratične (parlamentarne) politične kulture. Prodor novih vrednostnih usmeritev, ki bi uveljavljale demokratično politično kulturo ni hiter in smo tako priče počasnega in postopnega oblikovanja novega vrednostnega sistema."²⁴

In tudi na posamezni ravni z dejanskim stanjem, kot smo že dejali, še ne moremo biti povsem zadovoljni. Različni posamezniki so posedovalci različnih kvalitet, katere tvorijo pojav, imenovan politična kultura.²⁵

22 Dr. Mrmak Ilija, *Multimedijski sistemi komunikacij in problemi sprejemanja ter usvajanja informacij, Sodobna pedagogika*, Ljubljana, let. 1976, šte. 7-8, str. 296, 297.

23 Dr. Markič Boštjan, *Slovenski parlament v nastajanju, Parlamentarizem: dileme in perspektive* (Zbornik referatov), *Politološki dnevi Ankaran 1991, Ljubljana, 1991*, str. 125.

24 *Ibidem*, str. 125.

25 Glej razmišljanja o njej še v publikacijah: Berg-Schlosser, Dirk: *Politische Kultur, Eine neue Dimension politikwissen- schaftlicher Analyse*, Muenchen, 1972, Pappi, Franz Urban: *Wahlverhalten und politische Kultur*, Meisenheim, Glan, 1970.

4. SKLEP

Dovolimo si iz obravnavane tematike povzeti nekatera pomembna spoznanja. Le-ta lahko strnemo:

Politična kultura predstavlja zelo kompleksno tvorbo. Temeljno podstat različnih sestavin politično kulturnega pojava tvorijo informacije. Človek to tvorbo vedno ponotranja subjektivno.

Proces oblikovanja človekove (demokratske) politične kulture je kontinuiran proces. V svojem kontinuiranem toku mora izpolnjevati mnoge pomembne pogoje, ki lahko doprinesejo k njegovi večji učinkovitosti. Pogoje smo predstavili ter se nekoliko zadržali na njihovi razčlembi.

Resnično demokratska politična kultura (z vsemi svojimi kvalitativnimi prvinami, kot novimi vrednostnimi usmeritvami, razvitimi sposobnostmi za najdenje skupnih sestavin, za pazljivo poslušanje, za upoštevanje argumentov drugih itd.) tako na družbeni kot posamezni ravni v našem družbenem prostoru še ni živeča (zaživela). Vsled tega si moramo prizadevati, da se bo izrečeno uresničilo.

UPORABLJENI VIRI:

1. BERG - Schlosser, Dirk; Politische Kultur, Eine neue Dimension politikwissenschaftlicher Analyse, Muenchen, 1972.
2. DRECHSLER H./Hilligen, W./ Neumann, F. (Hrsg.): Gesellschaft und Staat, Lexikon der Politik, Baden, 1980/81.
3. JUŽNÍČ, Stane: Politična kultura, Založba obzorja, Maribor, 1989.
4. KRAJNC, Ana: Andragoška funkcija informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1981, štev. 3-4.
5. LEŠNIK, Lučka: Manager v šoli, Umetnost ravnateljstva (intervju), Prosvetni delavec, 23. dec. 1991, štev. 20.
6. MARKIČ, Boštjan: Slovenski parlament v nastajanju, Parlamentarizem: dileme in perspektive (Zbornik referatov), Politološki dnevi, Ankaran, 1991, Ljubljana, 1991.
7. MRMAK Ilija: Multimedjski sistemi komunikacij in problemi sprejemanja ter usvajanja informacij, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1976, štev. 5-6.
8. NOACK, P.: Was ist Politik, Eine Einfuehrung (Knaur), Muenchen, 1973.
9. PAPPÍ, Franz Urban: Wahlverhalten und politische Kultur, Meisenheim, Glan, 1970.
10. PODUNAVAC, Milan: Politična kultura i politički odnosi, Ideje, Beograd, 1982.
11. ROLOFF, E. A.: Erziehung zur Politik, Schwartz, Goettingen, 1974.
12. STRMČNIK, France: Socializacijske, personifikacijske in kvalifikacijske dileme naše enotne osnovne šole, Sodobna pedagogika, Ljubljana, let. 1989, štev. 1-2.
13. ŽIDAN, Alojzija: Poskus določitve medsebojnih odnosov med nekaterimi (aksiološkimi) pojavi kot pomembnimi prvinami vzgojno- izobraževalnega dela, Anthropos, Ljubljana, let. 1990, štev. 3-4.
14. ŽIDAN, Alojzija: O vzgojno-izobraževalnem procesu kot o specifično potekajočem komunikacijskem procesu med učiteljem (oddajnikom informacij) ter učencem (sprejemnikom informacij), Anthropos, Ljubljana, let. 1990, štev. 1-2.
15. ŽIDAN, Alojzija: Novejše teoretične razprave o politični kulturi, Raziskovalni inštitut FSPN, Center za politološke raziskave (raziskovalno poročilo), 1990.